

Veselin Vukotić
www.vukotic.cg.yu

Globalna pozornica

Japanski profesor, menadžer i biznismen **Kenichi Ohmae** je poznat kao jedan od najvećih poslovnih i korporacijskih stratega na svijetu. Stoga je njegovo shvatanje globalizacije i globalne ekonomije za svakoga respektabilno, bez obzira da li se sa njim slažemo ili ne, da li smo u politici, biznisu, na univerzitetu... Prije toga može biti interesantno reći da je doktorat stekao na području fizike na Institutu za tehnologiju Masačusetsa (čuveni MIT), a potom radio kao viši projektant za Hitachi! Nakon toga postao je partner i menadžer za Japan kompanije McKinsy & Company. Utemeljivač je menadžerskih timova niza cvjetajućih poslova u Japanu, uključujući Business Breakthrough Television (24/7 poslovni TV kanal); Ohmae & Associates; Every D. Com Inc.; Ohmae Business Development Inc.; General Services Inc. – kompanija koja se bavi eksteralizacijom poslovnih programa u Kini.

Napisao je veliki broj knjiga, od kojih su The End of the Nation State, The Invisible Continent i Nova globalna pozornica (hrvatski prevod njegove knjige The Next Global Stage u izdanju Mate i Zagrebačke škole za menadžere je literatura za studente Fakulteta za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis UDG). Njegovi tekstovi i komentari se mogu pročitati i u Wall Street Journal-u, The New York Times-u, Harvard Business Review-u i Newsweek-u. Predaje preduzetništvo na poslovnoj školi Attackers, koju je osnovao u Japanu.

Za Ohmae-a tehnologija je uslov današnjeg „globalnog sela“ i uvijek je bio otvoren ka ulozi koju tehnologija igra u obaranju barijera i konsekvencama koje ovako nešto ima na poslovanje i društvo! On je razvio čitav niz platformi na području kao što je učenje na daljinu, kućne dostave namirnica i baza podataka za adrese („Air Campus“, „Everyday dot-com“). Za nekog od čitalaca ovog teksta mogu biti interesantni i neki njegovi prilazi i mišljenje o tome kako ući u suštinu stvarnosti.

„Ideje se ne rađaju savršene! One su nespretno izvedene iz mješavine iskustva, uvida, nadanja i nadahnuća! Nastupaju na pozornici pod blještavom svježinom, strijepeći pred mogućom reakcijom publike. Mijenjaju se i razvijaju u pripravnosti očekujući promjenjive reakcije i okolnosti.“

Upozorenje da se ideje moraju provjeravati, usavršavati, prilagođavati okolnostima upućuje na praktičnu stranu stvarnosti, odnosno proučavanja stvarnosti sa praktične strane. Ovo je suprotno visoko-apstraktnim teorijama i konstruktivizmu uma, kao i mišljenju da jedna teorija, jedna pravila važe za sva vremena.

Razvojem globalne ekonomije razvio se, kako kaže Ohmae poseban i nov pogled na svijet, koji danas sam po sebi predstavlja cjelokupnost koja je neomeđena nacionalnim granicama i ograničenjima. Važno je istaći upozorenje Ohmae-a da ovaj pogled nije nastao tradicionalnim

kognitivnim putevima čitanja udžbenika ili stručnih knjiga. Sam za sebe kaže da je i njegovo shvatanje globalne ekonomije nastalo direktno kroz česta putovanja i susrete sa poslovnim ljudima iz čitavog svijeta. „Možda je paradoksalno što ovakav pristup čini sva gledišta sličnima. Mišljenja i perspektive su zajedničke. Sa zajedničkim pogledima dolaze i zajednička rješenja.“

Zar možda i to nije razlog da između ljudi prakse i biznisa ima malo razlike u shvatanju realnosti? Dok to kod neproaktivnih ljudi, kvazimislilaca nije slučaj!

Sam Ohmae ističe važnost putovanja i upoznavanja sa problemima na licu mjesta.

„U zadnjih trideset godina proputovao sam šezdeset zemalja kao savjetnik, predavač ili turista. SAD sam posjetio četiristo puta, Koreju i Tajvan po dvjesta puta, Maleziju sto puta. Kinu posjećujem šest puta godišnje, a dosta vremena provodim preko godine u Australiji i Kanadi! Naravno, kao japanski državljanin živim u Tokiju i dosta putujem po Japanu.“

Zar ovo nije drugačija filozofija proučavanja stvarnosti: **uvažavanje činjenica**? Ohmae drži kako u stvarnosti ništa nije važnije od posjećivanja date lokacije, susreta sa kompanijom i razvoga sa izvršnim direktorom, zaposlenima, potrošačima. „Na neka od svojih putovanja znao sam da odvedem po 40-60 japanskih biznismena i političara kako bi mogli iz prve ruke vidjeti područja koja privlače kapital iz ostatka svijeta. Vodio sam, isto tako, grupe u Irsku, kako bi vidjeli način na koji eksternalizacija poslovnih procesa mijenja prirodu jedne zemlje. Takođe sam ih vodio u Italiju da vide kako se mali gradovi uspješno drže na globalnoj pozornici. Posjetili smo skandinavske zemlje, da vidimo kako se postaje najkonkurentnija zemlja svijeta, kao i Istočnu Evropu da vidimo kako se ove zemlje mogu nositi sa izazovima koje pred njih postavlja širenje EU...“

Svi oni koji su putovali sa Ohmae-om mijenjali su pogled na svijet. Bez obzira na internet i sl. samo neposredni dodir sa problemom na lokaciji dešavanja je djelotvoran način učenja.

Zaista, kada iz prve ruke posmatrate šta se dešava u svijetu pogledi na svijet se dosta mijenjaju. I sam imam u tome dosta iskustva.

Što Ohmae kaže o globalnoj pozornici?

„Živimo u doista premreženom i međusobno zavisnom svijetu, ujedinjenom u globalnoj ekonomiji. U prošlosti su poslovanje i ekonomija bili **pozoršni komadi** (moguće da ih je napisao isti autor), odigrani u odvojenim pozorištima za različite auditorije. Njihovi glumci i glumice bili su raznoliki, dok je na način njihovog izvođenja u većini slučajeva uticala tradicija pojedinog pozorišta. Danas se drama odvija na jednoj globalnoj golemoj pozornici. Glumci na pozornici se ponekad takmiče za pođnju publike, no kretanje po bini je slobodno, nije ograničeno glomaznim scenskim namještajem. **Globalna pozornica je trajno u pokretu.** Na jednoj novoj globalnoj pozornici tekst scenarija se mijenja i njega ćete uspjeti savladati jedino ako se izborite za pravi put kroz promjenjivu radnju.

Pravi je put omogućen napretkom u informacionoj tehnologiji. Podaci sada prolaze slobodno sa jednog kraja svijeta na drugi, kroz kablove satkane od optičkih vlakana ili pomoću satelitskih antena. **Informacija prkosi preprekama, bilo da su one fizičke ili političke.** Sve je ovo omogućeno uspostavljanjem platformi za uspješnu primjenu tehnologije prilikom izvršavanja konkretnih zadataka. Moćni pretraživači, poput Google-a omogućavaju pronalaženje i kombinovanje nepovezanih djelova informacije u digitalnom lavirintu. U analognom su se društvu pomoću ljudske inteligencije i rada mogli spajati razdvojeni i pomiješani dijelovi informacija u smislenu cjelinu. Danas to čine internetski robovi koji ne posjeduju ljudsku inteligenciju, ali struajući kroz milione međusobno povezanih računara, spajaju i sintetiziraju pritom eksplicitne i implicitne informacije u milisekundama. Ujedinjuju se podaci sa 8 milijardi internet stranica (podatak za 2005.) kako bi se iz nje izvukle sintetizovane informacije. U prošlosti je trebao mudri čovjek ili iskusni novinar povezivati jedan dio informacije sa drugim, no danas svaki laik može pronaći vezu između naizgled nepovezanih događaja i incidenata kroz jedan složeni upit na internetskom pretraživaču.

U prošlosti su hemičari pregledali relevantne članke u *Abstraktu hemije*, autorizovanoj i opsežnoj kolekciji svih radova hemičara širom svijeta. Kupci i trgovci akcija pretraživali su ključne informacije koristeći Bloomberg, Reuters, Telerate, Nikkei i druge uticajne izvore u svojim zemljama. Danas su Google i drugi pretraživači jedinstveni portal. Velika je vjerovatnoća da većina informacija koje tražite ili bar meta-informacije o njima, postoje u digitalnoj formi. **To znači da je ljudsko društvo ušlo u digitalizovani svijet bez granica i bez službene ceremonije otvaranja novog globalnog pozorišta.**

Globalno pozorište sadrži brojne implikacije za promjenu svijeta. Neke od njih su došle do izražaja u zemljama poput Kine, Finske i Irske. Globalna ekonomija ignoriše prepreke, no ako nisu uklonjene dolazi do distorzije. **Tradicionalna centralizovana nacija-država još je jedan od uzroka trenja.** Nije dovoljno opremljena da bi mogla odigrati značajniju ulogu na globalnoj pozornici, no često regije u njenom sastavu predstavljaju idealne jedinice za podsticanje razvoja. Regija-država je najbolja jedinica prosperiteta na globalnoj pozornici, što može biti pospješeno stavljanjem svih regija pod **veliki kišobran** – poput Evropske unije. To može podstaći slobodnu trgovinu, konzistentnost legislative i tržišnu integraciju.

Revolucija koja se događa u prenosu podataka već je imala uticaj na prirodu novca i kretanja kapitala. Novac sada može teći kroz područja najvišeg prinosa na uloženo. Stare pojmove o korporativnoj vrijednosti sve više ugožavaju derivativni finansijski instrumenti. **Tradicionalna ekonomska misao uveliko zavisi od nacionalne politike.** U zemljama gdje spoljni svijet ozbiljno utiče na domaću privredu, stara ekonomska teorija više ne drži vodu.

Uzmite u obzir dvije vrlo različite ekonomske krize u Argentini u toku posljednje decenije. Prva je kriza izazvala paniku ne samo u toj zemlji, nego i na mnogim mjestima izvan nje. Druga to nije učinila. No, u vrijeme druge krize mnogi su akteri iznutra i spolja manje zavisili od domaće valute, novog pesosa, jer je većina njih već pretvorila svoju imovinu u dolar, koji predstavlja globalni standard u štednji i namirenju.

Ako je **tehnologija pokretač globalne ekonomije**, u šta čvrsto vjerujem, tada je **znanje** njen plemeniti metal. Indija, na primjer, brojnost doktora nauka može gledati kao atribut svoje snage.

Ekonomije u usponu svoj rast mogu značajno uvećati kroz obrazovanje. Područja više ne moraju biti obdarena mineralnim bogatstvima, brojnim stanovništvom ili snažnom vojskom da bi postala glavni igrač na globalnoj ekonomskoj pozornici. Mogu pridobiti bogatstvo i znanje kroz investicije iz ostatka svijeta. Ovo se ne smije smatrati prijetnjom, već izvorom velikih mogućnosti.

Iako globalna ekonomija stvara prilike, postoje i izazovi s kojima se vlade, kompanije i pojedinci moraju suočiti. To je moguće jedino ukoliko postanu prilagodljivi i pragmatični.“

U Crnoj Gori smo svjedoci napada na globalnu ekonomiju, na slobodno tržište, na otvorenost! Još uvijek je jak protekcionistički način razmišljanja. Ovaj tekst sam pripremio sa namjerom da protekcionisti makar zapitaju sami sebe: zašto smo mi u pravu, a ne Kenichi Ohmae.

Zar se mišljenje jednog čovjeka sa ovim znanjem, iskustvom i rezultatima može tako negirati i omalovažavati? Zar oni koji još uvijek nemaju pasoš, jer im nije bio potreban, imaju toliko autoriteta da se suprotstave ovim stavovima? Da li ljudi koji nemaju praktičnog iskustva, koji nikada nisu bili u biznisu i ne znaju što je biznis imaju autoriteta da osporavaju postojanje globalne ekonomije?

Nažalost, još uvijek živimo u Crnoj Gori u kojoj se **biznis (poslovanje) i ekonomija shvataju razdvojeno, kao dva posebna pozorišna komada koja se igraju u dva odvojena pozorišta!**

Pokušajmo da shvatimo da su biznis (poslovanje) i ekonomija jedno isto, da čine umreženu cjelinu! Teško nam ide ta promjena sadašnjih stavova da je biznis nešto drugorazredno, dok je politička ekonomija uzvišenje uma i čestitosti.

Ipak, snagu globalne pozornice uvažavaju svi, sem oni koji vole da oru more!... Takvih u Crnoj Gori, nažalost, nije malo!